

[Hvidberg.]

Men om den højtærede ministers personlige følelse overfor denne sag kan man jo ikke være i tvivl — også bortset fra hans stilling i kommissionen — når man læser hans ord ved lovforslagets fremsættelse her i tinget forleden dag, hvor den højtærede minister udtrykker håbet om, at vi hermed må have taget det første skridt til nedbrydelse af eksamensvældet i dette land.

Nu har vi tillige hørt den ærede socialdemokratiske ordfører føje yderligere til eksamenssnobberiet i dette land. Det er jo toner, der er velkendte i dette høje ting, bl. a. fra fru Elin Appels taler i sin tid, og de er utvivlsomt også populære i det, man kalder vide kredse, men efter min mening er de billige. Langt mere nyttig ville en ordnet gennemtænkning af spørgsmålet eksamen og samfund være, og jeg vil da nu benytte det meste af min taletid her ved første behandling til mere principielle overvejelser. Det mener jeg nemlig at første behandling skal bruges til. Jeg mener ikke, at man skal gå ind på så mange enkeltheder, som det er sket her i dag. Jeg synes, man skal tale om principperne, og derfor mener jeg forøvrigt også, at en taletid på tyve minutter er altfor ringe her ved første behandling. Ikke mindst efter den ærede socialdemokratiske ordførers tale føler jeg, der er anledning til nogle principielle bemærkninger om eksamen og samfund.

Ingen vil kunne benægte, at der i ethvert kultursamfund må finde en vis udvælgelse sted. Spørgsmålet er så blot, om det, vi kalder eksamen, er det rette middel til at foranstalte en sådan udvælgelsesproces med. Eksamen har i hvert fald, synes jeg, den fordel, at den formindsker tilfældighedernes indflydelse, også den tilfældighed, at en ansøgers fader måske kender en folketingsmand eller en direktør. Ikke sandt, det er nu bedre både for samfundet og for ansøgerne, at de ansættes på grundlag af et eksamenspapir, end at de ansættes af uvedkommende grunde som bekendtskab og andre tilfældigheder. Eksamen er således i virkeligheden, og det vil jeg gerne have lov til at betone, en social foranstaltning; man kunne også sige, den er en demokratisk foranstaltning. Ikke desto mindre hører vi nu den socialdemokratiske minister og den socialdemokratiske ordfører være meget harm på eksaminer, sådan

at man nu også foreslår en foreteelse som § 12, der i det væsentligste afskaffer eksamen. Det er nu forresten ikke mit indtryk i almindelighed, at man i arbejderkredse på den måde er harm på eksaminer, jeg kender i hvert fald arbejderfamilier, i hvilke man ikke ønsker, at eksaminer skal afskaffes, men derimod — fornuftigvis — at børnene skal tage dem, og gid det mere og mere måtte blive tilfældet. Det har interesseret mig at se i den nye pædagogisk- og psykologisk-sociale leksikonhåndbog, at skolepsykolog, dr. phil. Grue-Sørensen deri udtaler, at eksamen „næppe lader sig afskaffe“, uden at man i en mængde forhold ville falde tilbage til større vilkårlighed.

Derfor bør man vel alligevel en gang imellem standse op både på universitetet og på seminariet og i gymnasiet og besinde sig på, om der ikke trænges til revision af stoffet og revision af formen for prøverne. De bør være anlagt med takt og med fornuft. Samfundet har ikke interesse i udelukkende at befordre klæbehjerner; men til en eksamen og en eksamensforberedelse hører også koncentrationsevne, hører også evne til at klare en situation, som det hedder, og når eksamen er fornuftigt anlagt, kræver det forståelse og selvstændig tænkning at klare den, og disse ting har samfundet i høj grad brug for.

Man bør heller ikke se bort fra det, man kunne kalde eksamensforberedelsens etiske værdi. Der tales af flertallet i kommissionsbetænkningen og af mange andre om repetition, næsten som om det var noget mindre værdigt, som man skulle se at komme af med så hurtigt som muligt, og sikken en masse tid der derved ville vindes! Det er imidlertid ofte netop ved anden, eventuelt tredje, gennemgang af stoffet, at man begynder at kunne overskue og virkelig forstå linierne i det. Det indeholder en dyb glæde for enhver ung studerende at mærke, at et stof, der før var spredt og fjernt og splittet for ham, nu samler sig til et hele, at han begynder at beherske det, så han så at sige har det i sig og kan bruge det, med andre ord, at han har tilegnet sig det. Jeg ved ikke af, at jeg nogensinde har truffet en lærer, der var blevet en dårlig lærer på grund af for megen viden og kunnen. Tværtimod er det faktisk således, at det frie, det friske, det aktive i undervisningen